

Anna Michalska

Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy

SKUTECZNOŚĆ DOFINANSOWAŃ DLA OSÓB BEZROBOTNYCH NA URUCHOMIENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

THE EFFECTIVENESS OF BAILOUTS FOR UNEMPLOYED PEOPLE TO START A BUSINESS

Słowa kluczowe: dofinansowanie, bezrobocie, działalność gospodarcza

Key words: bailout, unemployment, business

Abstrakt. Celem badań było przedstawienie wyników dotyczących skuteczności dofinansowań dla osób bezrobotnych na zakładanie własnej działalności gospodarczej. Respondenci wypełnili kwestionariusz składający się z pytań dotyczących czynników wpływających zarówno na sukces, jak i niepowodzenie w prowadzeniu działalności gospodarczej oraz planów ewentualnego rozwoju funkcjonujących przedsiębiorstw. Dane analizy wykazały, że tego typu działania są skutecznym sposobem przeciwdziałania bezrobociu, gdyż ponad połowa osób, które wzięły udział w badaniu prowadziła przedsiębiorstwa dłużej niż dwa lata. Przedsiębiorstwa te funkcjonowały w różnych branżach. Kobiety reprezentowały najczęściej branże związane z usługami i handlem, natomiast mężczyźni oprócz usług i handlu zajmują się również produkcją.

Wstęp

Za jedną z głównych przyczyn współczesnego bezrobocia uważa się spowolnienie wzrostu gospodarczego, związanego z obniżeniem nakładów inwestycyjnych, a wraz z nim ubywaniem miejsc pracy w sektorze prywatnym [Januszek 2006]. Znaczenie miały również czynniki takie jak recesja gospodarcza objawiająca się spadkiem produkcji, reformy ubezpieczeń społecznych i wkroczenie na rynek pracy osób z wyżu demograficznego z lat 80. ubiegłego wieku. Korzystając z niekorzystnej sytuacji na rynku pracy niektóre przedsiębiorstwa zaczęły uznawać bezrobocie za najłatwiejszy sposób na podniesienie wydajności pracy, zdyscyplinowania pracowników, a także sposób na pozbycie się nadwyżki zatrudnienia [Danecka 2005].

Niektórzy badacze definiują bezrobocie jako sytuację, w której liczba osób szukających pracy jest większa niż liczba od wolnych stanowisk. Taka sytuacja powoduje, że pewna liczba osób zdolnych do pracy, chcących pracować i akceptujących istniejący poziom wynagrodzeń pozostaje bez pracy [Encyklopedia biznesu 1995]. Przedłużający się czas pozostawania bez pracy niesie za sobą skutki w postaci: znacznego pogorszenia dotychczasowego standardu życia, czasem nawet w postaci skrajnego ubóstwa, posiadania nadmiaru wolnego czasu i problemy z jego zagospodarowaniem, poczucia obniżenia statusu społecznego, poczucia bezsilności, ograniczenia lub zaprzestania uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i wydarzeniach kulturalnych, poczucia beznadziejności i dyskomfortu psychicznego [Reszke 1999]. Wszystkie te skutki widoczne są w zachowaniu osób pozostających przez dłuższy czas bez pracy. Brak możliwości realizowania wartości związanych z pracą zawodową często wywołuje frustrację i skutkuje niekorzystną zmianą sytuacji rodzinnej [Manek 1998]. W odczuciu niektórych osób bezrobotnych jedynym wyjściem z tej sytuacji okazuje się założenie własnej działalności gospodarczej. Instytucje wspierające osoby bezrobotne w tym kierunku wyszły naprzeciw oczekiwaniom i utworzyły programy satysfakcjonującego wsparcia finansowego w tym zakresie.

Material i metodyka badań

Głównym celem badań było określenie na jakim etapie funkcjonowania działalności są nowo powstałe przedsiębiorstwa korzystające z programu dofinansowania osób bezrobotnych realizowanego przez powiatowe urzędy pracy w województwie kujawsko-pomorskim. Cel główny został zrealizowany za pomocą następujących celów częściowych:

- sprawdzenie jak długo funkcjonują przedsiębiorstwa założone przez badane osoby bezrobotne,
- określenie rodzaju prowadzonej przez respondentów działalności gospodarczej,
- sprawdzenie na jakim etapie funkcjonowania są przedsiębiorstwa osób, które wzięły udział w badaniu.

Na podstawie wyznaczonych celów została sformułowana następująca hipoteza główna: aktywizacja osób bezrobotnych przez dofinansowywanie do uruchomienia przez nie działalności gospodarczej jest skuteczną formą przeciwdziałania bezrobociu. Na bazie hipotezy głównej zweryfikowano następujące hipotezy cząstkowe:

- większość przedsiębiorstw założonych przez badane osoby bezrobotne po roku działalności nadal funkcjonuje,
- założone przez respondentów przedsiębiorstwa reprezentują różne branże,
- większość przedsiębiorstw założonych przez osoby ankietowane kontynuuje swoją działalność.

Badanie zostało przeprowadzone z udziałem osób, które wzięły udział w programie aktywizacji osób bezrobotnych w postaci dofinansowania osób bezrobotnych w celu uruchomienia działalności gospodarczej prowadzonego przez powiatowe urzędy pracy w województwie kujawsko-pomorskim. Respondenci wypełnili kwestionariusz składający się z 16 pytań dotyczących czynników wpływających na sukces i niepowodzenie w prowadzeniu działalności gospodarczej oraz planów ewentualnego rozwoju funkcjonujących przedsiębiorstw.

Wyniki badań

W badaniu wzięło udział 197 osób, które skorzystały z dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej, wśród nich było 130 mężczyzn i 67 kobiet. Analiza danych umożliwiła stworzenie czterech przedziałów wiekowych respondentów. Ponad połowa (56,9%) respondentów została zakwalifikowana do pierwszego przedziału wiekowego od 19 do 28 lat, wśród tych osób było 40,1% mężczyzn i 16,8% kobiet. W przedziale wiekowym od 29 do 38 lat znalazło się 29,9% respondentów, wśród których było 15,2% mężczyzn i 14,7% kobiet, w przedziale wiekowym od 39 do 48 lat było 7,1% osób ankietowanych, a wśród nich było 5,6% mężczyzn i 1,5% kobiet. Do przedziału wiekowego od 49 do 58 lat zakwalifikowano 6,1% respondentów, w tym 5,1% mężczyzn i 1,0% kobiet (tab. 1).

Tabela 1. Podział osób badanych ze względu na płeć i wiek
Table 1. Classification of surveyed persons owing to gender and age

Płeć/Gender	Wiek/Age				Razem/ Total
	19-28 lat/years	29-38 lat/years	39-48 lat/years	49-58 lat/years	
	udział/share [%]				
Kobiety/Women	16,8	14,7	1,5	1,0	34,0
Mężczyźni/Men	40,1	15,2	5,6	5,1	66,0
Razem/Total	56,9	29,9	7,1	6,1	100,0

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Analiza danych uzyskanych podczas badania umożliwiła dokonanie podziału osób badanych ze względu na czas pozostawania na bezrobociu. Wyłoniono pięć grup, najwięcej badanych osób (44,2%) znalazło się w grupie od 7 do 12 miesięcy posiadania statusu osoby bezrobotnej, wśród nich było 31,0% mężczyzn i 13,2% kobiet. W kolejnej grupie od 13 do 24 miesięcy było 32,5% respondentów, wśród których 20,3% to mężczyźni i 12,2% kobiety. 13,2% badanych to osoby posiadające status osoby bezrobotnej od 4 do 6 miesięcy, wśród nich znalazło się 10,2% mężczyzn i 3,0% kobiet, a grupę osób posiadających statut osoby bezrobotnej 3 miesiące tworzyły 6,1% respondentów, wśród których znalazło się 4,1% kobiet i 2,0% mężczyzn. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby przebywające na bezrobociu powyżej 24 miesięcy, wśród nich było 2,5% mężczyzn i 1,5% kobiet (tab. 2).

Pomimo trudności związanych z utrzymaniem przedsiębiorstwa na rynku, ponad połowa respondentów (61,4%) prowadziła własną działalność gospodarczą ponad dwa lata, wśród tych osób jest 36,0% mężczyzn i 24,9% kobiet, natomiast 39,1% osób, prowadziło własne przedsiębiorstwo minimum rok i zlikwidowało je lub zawiesiła jego działalność przed upływem dwóch lat, wśród

Tabela 2. Podział osób badanych ze względu na czas posiadania statusu osoby bezrobotnej i płeć
 Table 2. Classification of surveyed persons owing to time of being unemployed and gender

Płeć/Gender	Czas posiadania statusu osoby bezrobotnej/Time of being unemployed					Razem/ Total
	3 miesiące/ 3 months	4-6 miesięcy/ 4-6 months	7-12 miesięcy/ 7-12 months	13-24 miesięcy/ 13-24 months	powyżej 24 miesiące/over 24 months	
udział/share [%]						
Kobiety/Women	4,1	3,0	13,2	12,2	1,5	34,0
Mężczyźni/Men	2,0	10,2	31,0	20,3	2,5	66,0
Razem/Total	6,1	13,2	44,2	32,5	4,0	100,0

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Tabela 3. Podział osób badanych ze względu na czas prowadzenia działalności gospodarczej i płeć
 Table 3. Classification of surveyed persons owing to time of leading own business and gender

Płeć/Gender	Czas prowadzenia działalności gospodarczej/ Time of leading own business		Razem/ Total
	od 1 roku do 2 lat/1 year to 2 years	powyżej 2 lat/over 2 years	
	udział/share [%]		
Kobiety/Women	9,1	24,9	34,0
Mężczyźni/Men	30,0	36,0	66,0
Razem/Total	39,1	61,4	100,0

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Tabela 4. Rodzaje działalności gospodarczej prowadzone przez respondentów
 Table 4. Types of businesses owned by respondents

Rodzaj działalności gospodarczej/ Type of bussines	Kobiety/women	Mężczyźni/men	Razem/ Total
	udział/share [%]		
Usługi budowlane/Building services	0,0	20,0	20,0
Usługi fryzjersko-kosmetyczne/Hairdresser and beauty salon	14,2	1,5	15,7
Mechanika samochodowa/Car service	0,0	13,2	13,2
Usługi gastronomiczne/Catering service	5,1	7,1	12,2
Sklep wielobranżowy/General store	5,6	3,5	9,1
Sklep odzieżowy/Clothes shop	4,6	2,5	7,1
Usługi informatyczne/IT service	1,0	4,1	5,1
Usługi stolarskie/Carpenter service	0,0	4,6	4,6
Usługi rachunkowo księgowo/Accountancy service	2,0	2,0	4,0
Handel obwoźny/Truck trade	1,5	2,5	4,0
Usługi transportowe/Transport service	0,0	3,0	3,0
Usługi cukiernicze/Confectioner service	0,0	2,0	2,0
Razem/Total	34,0	66,0	100,0

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

tych osób znalazło się 30,0% mężczyzn i 9,1% kobiet. Osoby te nie wykluczają w przyszłości ponownego założenia własnej działalności gospodarczej w innej branży.

Dofinansowania na otwarcie własnego przedsiębiorstwa dały badanym możliwość pracy w wybranym przez siebie sektorze, często umożliwiając również spełnienie marzeń. Respondenci wybierali zróżnicowane obszary działalności gospodarczej. Usługami budowlanymi zajęło się 20,0% osób badanych i byli to sami mężczyźni. Usługami fryzjersko-kosmetycznymi zajęło się 15,7% osób, które wzięły udział w badaniu, wśród nich było 14,2% kobiet i 1,5% mężczyzn. Mecha-

ką samochodową zajęło się 13,2% mężczyzn. Usługi gastronomiczne zaczęło świadczyć 12,2% respondentów, a wśród nich było 7,1% mężczyzn i 5,1% kobiet. Sklep wielobranżowy otworzyło 9,1% osób, w tym 5,6% kobiet i 3,5% mężczyzn, sklepy odzieżowe – 7,1% osób ankietowanych, a wśród nich znalazło się 4,6% kobiet i 2,5% mężczyzn. Usługi informatyczne zaczęło świadczyć 5,1% respondentów, wśród nich było 4,1% mężczyzn i 1,0% kobiet, usługi stolarskie – 4,6% ankietowanych mężczyzn. Natomiast usługi rachunkowo-księgowe były świadczone przez 4,0% osób, które wzięły udział w badaniu (2,0% kobiet i 2,0% mężczyzn). Handlem obwoźnym zajęło się 4,0% osób badanych, wśród nich znalazło się 2,5% mężczyzn i 1,5% kobiet. Usługi transportowe zaczęło świadczyć 3,0% mężczyzn, a 2,0% z nich również usługi cukiernicze (tab. 4).

Efekty otwarcia własnej działalności gospodarczej okazały się różne dla tych osób. Po roku i 4 miesiącach od momentu rozpoczęcia działalności gospodarczej 61,9% osób ankietowanych

Tabela 5. Etapy funkcjonowania działalności gospodarczej prowadzonej przez respondentów
Table 5. Phase of functioning of businesses owned by respondents

Rodzaj działalności gospodarczej/ Type of business	Etapy funkcjonowania działalności gospodarczej/Phase of functioning of businesses			Razem/ Total
	kontynuacja działalności/ still working business	zawieszona działalność/ suspended business	zamknięta działalność/ closed business	
	udział/share [%]			
Usługi budowlane/Building services	11,7	4,6	3,6	19,9
Usługi fryzjersko-kosmetyczne/ Hairdresser and beauty salon	11,2	3,6	1,0	15,7
Mechanika samochodowa/Car service	9,1	0,0	4,1	13,2
Usługi gastronomiczne/Catering service	7,1	3,6	1,5	12,2
Sklep wielobranżowy/General store	4,1	1,5	3,6	9,1
Sklep odzieżowy/Clothes shop	3,6	1,0	2,5	7,1
Usługi informatyczne/IT service	4,1	0,0	1,0	5,1
Usługi stolarskie/Carpenter service	3,6	1,0	0,0	4,6
Usługi rachunkowo księgowe/ Accountancy service	2,5	1,0	0,5	4,0
Handel obwoźny/Truck trade	2,0	1,5	0,5	4,0
Usługi transportowe/Transport service	1,5	0,5	1,0	3,0
Usługi cukiernicze/Confectioner service	1,5	0,0	0,5	2,0
Razem/Total	61,9	18,3	19,8	100,0

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Tabela 6. Etapy funkcjonowania działalności gospodarczej prowadzonej przez respondentów w podziale na płeć
Table 6. Phase of functioning of businesses owned by respondents owing to gender

Płeć/Gender	Etapy funkcjonowania działalności gospodarczej/ Phase of functioning of businesses			Razem/ Total
	kontynuacja działalności/ still working business	zawieszona działalność/ suspended business	zamknięta działalność/ closed business	
	udział/share [%]			
Kobiety/Women	22,8	7,1	4,1	34,0
Mężczyźni/Men	39,1	11,2	15,7	66,0
Razem/Total	61,9	18,3	19,8	100,0

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

dalej kontynuowało swoje działania, 19,8% respondentów zlikwidowało swoje przedsiębiorstwa, a 18,3% osób, które wzięło udział w badaniu zawiesiło działalność swojego przedsiębiorstwa (tab. 5).

Wśród 61,9% właścicieli przedsiębiorstw kontynuujących swoją działalność znalazło się 39,1% mężczyzn i 22,8% kobiet. W zlikwidowanych przedsiębiorstwach (19,8% osób ankietowanych) 15,7% to mężczyźni i 4,1% kobiety. Wśród osób badanych, które zawiesiły działalność własnych przedsiębiorstw (18,3%) znalazło się 11,2% mężczyzn i 7,1% kobiet (tab. 6).

Podsumowanie i wnioski

Sytuacja gospodarcza w Polsce zmusza wielu przedsiębiorców do redukcji zatrudnienia. Osoby bezrobotne bez perspektyw na poprawę własnej sytuacji mają trudności z odnalezieniem się w tej sytuacji i powoli przyzwyczajają się do bycia osobą bezrobotną. Szansa, w postaci dofinansowania na założenie własnej działalności gospodarczej jest dla wielu z nich możliwością zrealizowania własnych pomysłów i marzeń. Analiza danych pozwala na stwierdzenie, iż działania także są skutecznym sposobem przeciwdziałania bezrobociu. Nie wszystkim przedsiębiorstwom udaje się przetrwać na rynku, ale wśród badanych osób ponad połowa prowadzi działalność gospodarczą już ponad dwa lata, a ich przedsiębiorstwa rozwijają się i zdobywają nowych klientów.

Postawione cele badawcze zostały zrealizowane, a hipoteza zakładająca, że aktywizacja osób bezrobotnych przez dofinansowywanie na uruchomienie działalności gospodarczej jest skuteczną formą przeciwdziałania bezrobociu została potwierdzona. Na podstawie uzyskanych wyników wysunięto następujące wnioski:

- ponad połowa osób, które wzięły udział w badaniu prowadzi swoją działalność dłużej niż dwa lata;
- respondenci prowadzą swoje przedsiębiorstwa w różnych branżach – kobiety reprezentują najczęściej branże związane z usługami i handlem, natomiast mężczyźni oprócz usług i handlu zajmują się również produkcją;
- badane kobiety rzadziej decydowały się na zawieszenie działalności lub jej likwidację niż mężczyźni;
- ponad połowa ankietowanych osób kontynuowała prowadzenie działalności gospodarczej ponad dwa lata.

Literatura

- Danecka M. 2005: *Bezrobocie i instytucje rynku pracy*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, s. 41.
- Encyklopedia biznesu*. T. 1. 1995: Fundacja Innowacja, Warszawa, s. 71.
- Januszek H. red. 2006: *Praca w perspektywie ekonomicznej*, Wyd. Akademii Naukowej w Poznaniu, Poznań, s. 73.
- Manek A.M. 1998: *Wartościowanie własnej sytuacji życiowej przez bezrobotnych*, Wyd. Politechniki Lubelskiej, s. 36.
- Reszke I. 1999: *Wobec bezrobocia: opinie, stereotypy*, Biblioteka Pracownika Socjalnego, Katowice, s. 14.

Summary

The aim of this article is to present the results of research on the effectiveness of bailouts for unemployed people to establish their own economic activities. Presented results indicate that this type of action is an effective way to combat unemployment. Respondents were asked to complete a questionnaire consisting of questions about factors affecting both success and failure in business and plans for the possible development of operating companies. Data analysis shows that such activities are an effective way of combating unemployment, as more than half of those who took part in the study conducts its business for more than two years. Respondents conduct their businesses in a variety of industries - women represent the most common service-related industries and trade, while men in addition to services and trade are also involved in production.

Adres do korespondencji
dr Anna Michalska

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy
Wydział Zarządzania, Katedra Marketingu; Zakład Nauk Społecznych
ul. Fordońska 430, 85-789 Bydgoszcz
tel. 604 788 972, e-mail: atm3@poczta.onet.pl